

- 930 καὶ σὺν τῷ θεῷ νὰ δόξαζε κ' εὐχολογοῦσε
τῇ γῇ, ποὺ τὰ ἔλεε της πλούσια σκορποῦσε.
Κι' ὁ Κράνος γιὰ στοχαστικὸ τὸ γέρο ἐπίστεψέ τον
κ' ἐπὶ ταινοῦ στὴ σιάνη του ἐγύρεψέ τον
ἁπάντεχος ν' ἀκούσῃ του λόγια μὲ νοῦ καὶ κρίση.
- 935 Κι' ὅταν τὸν καλογνώρισε κότισε νὰ ρωτήσῃ
γιατί μ' ἀγάπη κάθε αἰγὴ κυτοῦσε
τὰ δέντρα κι' ἀναγάλλιαζε κ' εὐχολογοῦσε ;
Καὶ γνωμιστικὰ ἀποκρίθη του τότες ὁ γέρος :
-- Διαλέγω πρὸς ἀνάγκη μου ἀπόσκιο πάντα μέρος.

I. ZEPBOS

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

*Φῶτος Γιοφύλλης — «Ἀρχοντικά» — Ἀθή-
να, 1913.*

Σέβουμα τὸ Μαριτζώκη σὺν ποιητῇ (τώρα συνεί-
θισαν νὰ λένε ποιητὴ τὸν κάθε ποιῶντα πέντε δέ-
κα τραγούδια· γι' αὐτὸ καὶ ὁ Μαριτζώκης ἀπὸ τρα-
γουδιστὴς ἔγινε ποιητής), τὴ γνώμη του ὅμως ὄχι.
Γράφει γιὰ τὰ τραγούδια αὐτὰ τοῦ Φώτου Γιοφύλ-
λη ἔναι πανηγυρικὰ ποὺ φανερώνει τὴν ἀγαθότητά
του καὶ τὴν ἀπέραντη συμπάθεια ποὺ εἶχε στοὺς
νέους ποὺ ἔδειχναν τὸ θιασισμὸν τους γιὰ τὸ ἔργο
του καὶ εἶταν ἑτοιμοὶ νὰ κάνουν εἴκοσι ὥδες γιὰ τὸ
μεγαλεῖο... τῆς συγκατάθεσός του. "Ο,τι καὶ νῆναι,
τὰ τραγούδια τοῦ νέου αὐτοῦ δὲν προξενοῦν καμμιὰ
συγκίνηση. Εἶναι χωρὶς ζωὴ, χωρὶς νεῦρα. Πουθενὰ
δὲ συναρπάζουν. Τοῖς μαγευτικοῖς ἦχους ποὺ δίνουν
τὴν ἱκανοποίησιν στὴν ψυχὴ, καθὼς λέει ὁ Μαριτζώ-
κης στὸν πρόλογόν του, ἡμεῖς δὲν τοὺς ἀκοῦμε. Μπο-
ρεῖ νὰ παρελαίναι μέσα σ' αὐτὰ ζωντανεμένη ἡ ἑ-
φτανησιακὴ ζωὴ, μ' αὐτὴ μᾶς εἶναι ἐντελῶς χωρὶς
ἐνδιαφέρον. Δὲν κρύβει κανένα ξεχωριστὸ θέλημα.
Ἐξὸν πὰν ἂν κρύβει γιὰ τοὺς ἑφτανησιῶτες ἢ κεί-
νους ποὺ τὴν γνώρισαν ἀπὸ κοντά. Θὰ φροντίσουμε
νὰ ταξιδύσουμε ὥς ἐκεῖ πέρα καὶ ὕστερα θὰν τοὺς προ-
με. Νομίζουμε ὅμως πὼς δὲν ὑπάρχουν τοπικὲς ἀν-
τίληψες καὶ αἰσθήματα. Μπορεῖ οἱ ἐκδήλωσες μιᾶς
ζωῆς νῆναι ἄλλες, μὰ τὸ βάθος εἶναι τὸ αὐτό. Ὁ
ἴδιος ἄνθρωπος ζεῖ. Δὲν πιστεύω ὅσοι συγκινοῦνται
ἀπ' τὴν Ballades τοῦ Οἴλαντ νὰ πῆγαν στὴ Γερμα-
νία καὶ νὰ γνώρισαν τοὺς γέρους τῆς Βυρτεμβέργης
μὲ τοὺς δίκαιους νόμους καὶ τὸν ἔρωτά τους στὴν ἐ-
λευθερίᾳ. Οὔτε κείνοι ποὺ ἐνθουσιάζονται μὲ τὰ σκω-
τικὰ δημοτικὰ τραγούδια τοῦ Μπέρνς νᾶκαναν τόσο
μαζονὰ ταξίδια. Ἡ Τέχνη πρέπει ἢ νὰ μᾶς ἀγγίζει
στὴν ψυχὴ ἢ νὰ ὠθεῖ τὴ σκέψιν μας στὴν ἔρευναν κά-
ποιου μυστηρίου. Οὔτε ἡ λιγερὴ ποὺ ὁ καταρράχτης
τῶν ματιῶν της συνεπῆρε τὸν ποιητὴ καὶ φρονάζει
τώρα γοερά: «Βοήθεια», οὔτε ἡ ἀρχόντισσα ποὺ

παίει στὴν ἐκκλησίᾳ μὲ τὰ γιορτινὰ της μᾶς κάνουν
καμμιὰν αἴσθησιν. Πραγματεῖθιθε θέματα ποὺ μπο-
ροῦσαν ἀληθινὰ νὰ γίνουν ὠραῖα τραγούδια μὲ τὸν
ὁμορφὸ μάλιστα σκετικὸν στίχον ποὺ ἔχει αὐτὸ τὸ
λέμε) καὶ δὲν τὸ κατώρθωσε. Πολλὲς φορὲς φανε-
ρώνει μιὰν ἀρχοντιά καὶ μιὰν εὐγένεια στὴ σκέψιν
του καὶ στὸ αἶσθημά του, μὰ ὅταν μιλάει γιὰ τοὺς
ἑίδωτες τῆς βάρβαρης ζωῆς μᾶς χαλάει ὅλο τὸ κέ-
φι. Δὲν πρέπει νὰ σταματᾷ κανένας τὴν ὁρμὴν τῶν
νέων. Πρέπει ὅμως νὰ χρωματίζει δυνατὰ τὰ σφάλ-
ματά τους, γιὰτὶ πάνω στὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς δι-
μουργίας τους μπορεῖ νὰ τὰ θεωροῦν μεγάλες ἀρε-
τές. Στὸ τέλος σημειώνει καὶ τὴν ἐποχὴ ποὺ γράφτη-
καν. Ὁ ποιητὴς εἶταν βέβαιος, φαίνεται, πὼς ἡ ἐλ-
ληνικὴ γραμματιολογία θ' ἐνθουσιάζετο ἀργότερα μὴ
γνωρίζοντας ποῖα χρονολογία γράφτηκαν ἀκριβῶς
τὰ ἔργα τοῦτα καὶ μᾶς ἔδωκε καὶ αὐτὴ τὴ σχετικὴ
πληροφορία.

A SOPHISTIS. Vers français Athènes 1913.

Ἐνα βιβλίον ρωμοῦ, γαλλικὰ γραμμένον, τυπω-
μένο μὲ πολλὴν ἐπιμέλεια καὶ σὲ κομψὸ σχῆμα.
Τὸ κίνημα τοῦ ποιητῇ (γιατὶ εἶναι, ἂν καὶ δάσκα-
λος, καθὼς ὁμολογεῖ) πολὺ ἰδιορρυθμὸς μὰ ἡ τεχνο-
πία του πολὺ παλιά, γι' αὐτὸ καὶ κοινότοπη. Τὴ
γλώσσα μ' ὅλον ποὺ τὴ γνωρίζει καλὰ κ' ἐπιστημο-
νικά, μπορεῖ νὰ πᾶ κανένας, δὲν τὴν αἰσθάνεται.
Καὶ μ' ὅλον ἀκόμα ποὺ μεταχειρίζεται τύπους κα-
θαρά γαλλικοὺς, δὲ φαίνεται γάλλος ποιητὴς. Εἶναι
δηλαδὴ κείνο ποὺ παρατηροῦμε καὶ στὰ τραγούδια
τοῦ δικοῦ μας τοῦ Μωρεὰς ποὺ δείχνουν περισσό-
τερο ζωντανὴ μιὰν εἰκόνα ἢ μιὰ σκέψιν παρὰ ἓνα
αἶσθημα.

Εἶναι ἐπιδρασμένος πολὺ ἀπὸ τὸ Ronsard, ποὺ
τοῦ ἀφιερώνει τὸ βιβλίον του καὶ ποὺ τὸν ἀκολουθεῖ κα-
σ' αὐτὴ τὴ φρασεολογία του σκεδόν, καθὼς καὶ ἀπ'
τοὺς λατίνους τῆς παρακμῆς καὶ πρὸ πάντων τὸν
Κάτουλον καὶ τὸν Προπέρτιον. Ἀκόμα δὲν εἶναι πρό-
σωπικός. Καὶ ὅμως τὸν προτιμᾷ κανένας ἀπὸ χί-

λιους άλλους πού θέλοντας νά βάλουν μιὰ σφραγίδα ξεχωριστή στὸ ἔργο τους γράφουν τραγούδια πού οὔτε τὴ σκέψη, οὔτε τὸ αἶσθημα ἔχουν ἀρχή, παρὰ μιὰ συστηματικὴ προσπάθεια νά καινοτομοῦνε ἢ καλύτερα νά νενοτομοῦνε, ἀφοῦ ὅλα τὰ νέα κινήματα στὴν ποίησι δὲν εἶταν ἀγῶνες ἐνάντια ὠρισμένῃν σχολῶν ἀλλὰ φυσικὲς ἐρμῆς καὶ ἐκδήλωσες μερικῶν ἀνθρώπων πού γιὰ ψυχικοὺς καὶ ὀργανικοὺς ἀκόμα λόγους δὲν μποροῦσαν νά ναι οὔτε κλασικοί, οὔτε ρωμαντικοί.

Μήπως σήμερα πού πολεμήθηκε τόσο πολὺ ὁ ρωμαντισμὸς δὲν ὑπάρχουν ρωμαντικοί πού εἶναι περισσότερο ποιητὲς ἀπὸ κάθε ἄλλο νεωτεριστὴ; Παρ' ὅλη τους τὴν ἐρωτοπάθεια (καὶ τὴν ἔχει ὁ ποιητὴς χωρὶς νά ναι διόλου ρωμαντικὸς) τὰ τραγούδια αὐτὰ εἶναι πολὺ ὠραία. Ὁ στίχος τους καταπληχτικὰ ἄριστος, καὶ λέω καταπληχτικὰ, ἐπειδὴ ὅσοι δικοί μας ἐπιχείρισαν νά γράψουν γαλλικὰ (πολλοὶ νέοι μας πῆγαν νά ζήσουν μόνο γι' αὐτὸ στὸ Παρίσι) δὲν μπόρεσαν νά μάθουν τὰ γαλλικὰ μετρικὰ πού τὰ νομίζουν εὐκόλα, πιστεύοντας τὸ ἀστείο καὶ τὸ ἀγράμματο ἐπιχείρημα πὼς οἱ γαλλικὲς λέξεις τονίζονται ὅλες στὴ λήγουσα. Ὁ ποιητὴς φαίνεται πὼς ἀγαπᾷ τόσο πολὺ τοὺς λατίνους καὶ τοὺς κλασικοὺς (κλασικοὺς ἐννοῶ τοὺς παλιούς) γάλλους πού ὄντως καὶ ἂν πάρει νέους δρόμους ἢ σκέψῃ του, στὴν ἐξέλιξή του τὰ λέντου του καὶ ὅσο καὶ ἂν ἀναπτύχτῃ τὸ αἶσθημά του, ποτὲ δὲ θὰ φανερωθεῖ ἀσύμφωνος μὲ τὸ γνωστὸ τοῦ Chenier :

Sur des penses nouveaux fairons de vers antiques.

MENANTROS MAGNHΣ

ΡΑΓΙΑ : ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ, 1913.

Δρ. 2. Ἐξὸν ἀπὸ τὸν πατριωτικὸν τόνο τους, τὰ τραγούδια τοῦ Ραγιαῖ ἔχουν καὶ μιὰ ξεχωριστὴ δεξιότητα, καὶ στὸ στίχο καὶ στὴ φόρμα, πού δείχνει ἀργασμένο χέρι καὶ ὄχι πρωτόπειρο. Κι ἀληθινὰ ὁ Ραγιαῖ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς γνωστότατους Ἑλλήνες ποιητὲς τῆς σκλαβωμένης Ἀνατολῆς.

Ν. ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ: Ο ΑΓΓΕΛΟΚΡΟΥΣΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΡΑΒΙΩΝ. Διήγημα, Σμύρνη, 1913, Δρ.

1. Ὁ Σαντοριναῖος πρὶν ἀπὸ τὸν «Ἀγγελοκρούστη» ἔχει τυπώσει ὅσα ἄλλα βιβλία, τὰ «Ἀγριοκούλινδα» καὶ τὴς «Ἱστορίες τοῦ Πελάγου καὶ τῆς Ἀκρογιαλίας». Μερικὰ ἀπὸ τὰ ποιήματά του αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὰ διηγήματά του ἔχουν δημοσιευθεῖ καὶ

στὸ «Νουμά» καὶ ἔχουν ἐχτιμηθεῖ ἀρκετὰ. Τώρα μὲ τὸ καινούριον τὸν διήγημα ὁ Σ. παίρνει κάποιαν θέσιν, καλύτερη, στὴν Τέχνη, γιὰτὶ ὁ «Ἀγγελοκρούστης» τοῦ εἶναι γραμμένος τόσο περίτεχνα καὶ τόσο ὁμορφα πού ζυγώνει νά ναι ἔργο τέχνης καὶ ὄχι ἀπλὴ ἱστορία θαλασσινή. Κάτου ἀπὸ τὴ διήγησιν γλυκοτρέμει καὶ κάπιο σῶλο καὶ τοῦ δίνει ἔτσι περισσότερη ἀξία. Τὰ συχαίρια μας στὸ φίλον συγγραφέα.

«ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ». Οἱ κ. κ. Ι. Ἀρσένης καὶ Μ. Ραφαήλοβιτς μὲ μιὰ καλλιτεχνικὴ τους ἀγγελία μᾶς εἰδοποιοῦν πὼς γιὰς ἐτοιμάζουσι γιὰ φέτο μιὰ φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κατάπληξιν μὲ τὸν καινούριον τόμον, τὸν 17ον τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» τους. Ἀπὸ τὸν Ἀρσένη ὅλα τ' ἀγαθὰ τὰ περιμένουμε γιὰτὶ οἱ 16 ὀγκωδέστατοι τόμοι τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» εἶνε ἔργο ποῦχε ἱστορία καὶ πού σημείωσε ἐποχή.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ : ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΚΡΙΤΙΚΑ (Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη Φέξη, 1913. Δρ. 3,50). Ὅπως λέει ὁ Παλαμᾶς στὸν πρόλόγόν του «τὰ σύντομα τοῦτα πεζογραφήματα ξεχωριστήκαν ἀπὸ πλῆθος ἄλλων ἄρθρων καὶ δοκιμῶν καὶ μελετῶν πού ἀρχίσανε νά γράφονται ὕστερ' ἀπὸ τὰ 1880 καὶ φτάνουνε λίγο παραπέρα ἀπὸ τὰ 1900 καὶ εἶναι ὅλη μου ἡ παράλληλη τῆς στιχορρηγμένης καὶ ποιητικῆς, πεζογραφικῆ καὶ κριτικῆς ἐργασίας, ξαπλωμένη σ' ἓνα χρονικὸ πλατὺ διάστημα, κινημένο ἀπὸ τὰ νιάτα μου καὶ γγίζοντας τὰ χρόνια μου τὰ ὠριμώτερα». Ὡς ἡ φιλολογικὴ ζωὴ ἑνὸς ἀλάνκαιρου εἰκοσέχρονου κλείνεται μέσα στὰ «Πρῶτα κριτικά» καὶ γι' αὐτὸ τὸ πολύτιμον βιβλίον ἀξίζει νά μελετηθεῖ, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς νέους πού ἔχουν νά ὠφεληθοῦνε πολλὰ ἀπ' αὐτό.

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΙ ΕΚΚΕΡΜΑΝ ΜΕ ΤΟΝ ΓΚΑΙΤΕ (Φιλοσοφικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ βιβλιοθήκη Φέξη. Μετάφρ. Ν. Καζαντζάκη, 1913. Δρ. 3.

“ΓΡΑΜΜΑΤΑ”

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Τόμος Δεύτερος (400-450 σελίδες)

Συντομὴ φρ. 10, προπληρωτέα.

Διεύθυνσις : «Grammata» B. R. 1146, Alexandrie (Egypte)